

**РОЗРОБКА ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПОЛІТИКИ
МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ В СЕЛИЩАХ
З ЗЕМЛЯМИ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ**

Відповідно до ст. 142 Конституції України та ст. 60 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси. Місцеве самоврядування без матеріальної і фінансової бази розвиватися не може.

Питання достатньої фінансової бази є, звичайно, центральним питанням територіальних громад як основного суб'єкта права у системі місцевого самоврядування. І не дарма тема формування місцевих бюджетів турбує всіх: міста, села, селища.

Вже не можна миритися з перетворенням бюджетних установ місцевого рівня на каси з виплати зарплати. У 2004 році заробітна плата складала 66% загального обсягу видатків бюджетних установ місцевого рівня. А на 2005 рік заплановано цей показник ще збільшити — адже зросла мінімальна заробітна плата з 1 липня до 310 гривень, а з 1 вересня — до 332 гривень. Тобто заробітна плата складатиме майже 77% у загальному обсягові видатків місцевого бюджету. Отож, більш як назрілою є докорінна реформа механізму побудови місцевих бюджетів і їх фінансового забезпечення.

Згідно із ст. 63 Бюджетного кодексу України (надалі — Кодекс), місцевий бюджет містить в собі надходження і витрати, які складають єдиний баланс відповідного бюджету. Органи місцевого самоврядування самостійно розробляють, затверджують і виконують відповідні місцеві бюджети (ст. 61 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні») за принципами, передбаченими ст. 7 Кодексу.

Таким чином, формування місцевих бюджетів — це творчий процес щодо поліпшення якості життя на територіях, це пошук шляхів до забезпечення місцевих бюджетів доходами.

До доходів місцевих бюджетів, що не враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, відповідно до ст. 69 Кодексу, належать:

- 1) місцеві податки і збори, що зараховуються до бюджетів місцевого самоврядування;
- 2) 100 відсотків плати за землю — для бюджетів міст Києва та Севастополя; 75 відсотків плати за землю — для бюджетів міст республіканського значення, Автономної Республіки Крим та міст обласного значення; 60 відсотків плати за землю для бюджетів сіл, селищ, міст районного значення та їх об'єднань;
- 3) податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів у частині, що зараховується до відповідного бюджету;
- 4) надходження сум відсотків за користування тичасово вільними бюджетними коштами;

5) податок на промисел, що зараховується до бюджетів місцевого самоврядування;

6) надходження дивідендів, нарахованих на акції (частки, паї) господарських товариств, що є у власності відповідної територіальної громади;

7) плата за забруднення навколишнього природного середовища у частині, що зараховується до відповідного бюджету;

8) кошти від відчуження майна, яке знаходиться у комунальній власності, в тому числі від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення, що перебуває у комунальній власності;

9) фіксований сільськогосподарський податок у частині, що зараховується до бюджетів місцевого самоврядування;

10) плата за оренду майнових комплексів, що знаходяться у комунальній власності;

11) надходження від місцевих грошово-речових лотерей;

12) плата за гарантії, надані з дотриманням умов, визначених ст. 17 Кодексу;

13) гранти та дарунки у вартісному обрахунку;

14) власні надходження бюджетних установ, що утримуються за рахунок коштів відповідного бюджету;

15) податок на прибуток підприємств комунальної власності;

16) платежі за спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення;

17) інші надходження, передбачені законом.

Вважаю за необхідне окремо зупинитись на місцевих податках і зборах, які повністю зараховуються до місцевих бюджетів, що є стимулом для нарощування власних надходжень, особливо на рекреаційних територіях, на прикладі Затоківської селищної ради.

Згідно з Декретом Кабінету Міністрів України «Про місцеві податки та збори» від 20 травня 1993 р. з наступними змінами до місцевих податків належать: податок з реклами та комунальний податок.

До місцевих зборів (обов'язкових платежів) належать:

– збір за паркування автотранспорту — до 3% неоподаткованого мінімуму доходів громадян;

– ринковий збір — до 20% мінімуму заробітної плати громадян і 3% — для юридичних осіб;

– курортний збір — до 10% вартості неоподаткованого мінімуму доходів громадян;

– збір за право використання місцевої символіки — до 0,1% вартості доходу, отриманого з використанням символіки;

– збір на право проведення кіно- і телезйомок — не більше від фактичних витрат на знімання;

– збір за проведення місцевого аукціону, конкурсного розпродажу і лотерей — до 0,1% від заявлених сум;

– збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі та сфери послуг — до 20 неоподаткованих мінімумів доходів громадян за постійної торгівлі і одного на день — за одноразову торгівлю та ін.

Граничні розміри та ставки місцевих податків і зборів зазначені ст. 15 Закону України «Про систему оподаткування».

Затока — селище міського типу з рекреаційною господарською функцією. На площі земель — 819,2 га проживають 1489 мешканців. Землі рекреаційного призначення, які займають бази відпочинку, пансіонати та інші оздоровчі заклади, складають 240,4 га. Більшість працездатного населення працює влітку. З закінченням літнього сезону, коли оздоровчі заклади практично припиняють свою роботу, абсолютна більшість працюючих залишається без роботи, а територіальна громада селища не отримує податків. У цих умовах головними проблемами селищної ради є розробка і реалізація програм сталого розвитку оздоровчих закладів із збільшенням терміну їх роботи, інфраструктури та соціального захисту населення.

Селищною радою розроблено та затверджено Положення про місцеві податки та збори на території смт Затока, яким регламентується порядок їх сплати й перерахування до селищного бюджету, визначені також органи, які повинні вести облік платників податків (зборів) і нести відповідальність за їхнє стягнення й перерахування до бюджету; затверджені форми звітів за цими податками, порядок і строки їх подання до податкових органів. Місцеві податки та збори посідають вагоме місце у селищному бюджеті, збільшуючись із року в рік. Затвердження Генерального плану селища Затока у лютому 2005 року внесло значну стабільність в розвиток території та вдосконалення послуг, що сприяє підвищенню іміджу селища, залученню туристів та відпочиваючих, отже й збільшенню надходжень до бюджету територіальної громади у вигляді податків та зборів. Так, за 9 місяців 2005 року у селищний бюджет надійшло місцевих податків і зборів в сумі 266,7 тис. грн, що на 14,1 грн більше, ніж за цей же період 2004 року.

За дорученням селищного голови депутатська комісія з питань фінансів і бюджету спільно з фінансово-економічним відділом розглянули варіанти збільшення доходної частини бюджету за рахунок місцевих податків і зборів в 2005 році.

У результаті аналізу було визначено, що джерелом фінансових надходжень, питома вага якого в селищному бюджеті може бути збільшена, є ринковий збір. У селищі діють влітку п'ять ринків, власниками яких є різні організації. Різниця абсолютної величини ринкового збору на цих ринках визначила необхідність пошуку варіантів збільшення ринкового збору та розширення ринків. Фінансово-економічний відділ селищної ради провів ряд перевірок функціонування ринків, на основі яких було опрацьовано рекомендації для виконавчої влади та оформлено відповідні акти, що стали основою для підготовки та прийняття рішень селищної ради стосовно вдосконалення механізму справляння ринкового збору. За рахунок реалізації програми розвитку ринків значно розширена площа Центрального ринку, збільшено число торгових місць, що дало змогу вирішити проблему зайнятості населення, посилення контролю за роботою ринків та підвищення ефективності справляння ринкового збору до бюджету селищної ради у 2005 році. За 9 місяців 2005 року надійшло 76,9 тис. грн

проти 62,1 тис. грн за аналогічний період 2004 року, тобто на 14,8 тис. грн більше. Комунальний податок становить 15,4 тис. грн (за 2004 р. — 14,9 тис. грн); збір за право використання місцевої символіки — 23,1 тис. грн (2004 р. — 23,1 тис. грн); курортний збір — 84,2 тис. грн; збір за паркування автотранспорту — 24,4 тис. грн (за 2004 р. — 17,5 тис. грн). У селищній раді є резерви для подальшого зростання надходжень збору за паркування автотранспорту: це — впорядкування місць паркування, розширення їх площі, будівництва кемпінгів для громадян, що прибувають на відпочинок без путівок, посилення контролю за повнотою обсягу надходження в бюджет збору.

У той же час надходження в селищній бюджет від збору за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі та сфери послуг склали 41,7 тис. грн проти 44,1 в 2004 році, у зв'язку із зменшенням чисельності платників, працюючих на загальній системі оподаткування.

Таким чином, загальна величина місцевих податків та зборів у селищному бюджеті за 9 місяців 2005 року становить 12,7%, що дає змогу селищній раді збільшити витрати на вирішення соціально-економічних потреб територіальної громади.

Якщо місцеві податки та збори направляють на соціальні потреби громади, то інфраструктура рекреаційних територій фінансується за рахунок коштів бюджету розвитку. За 9 місяців 2005 року до бюджету розвитку селища Затока надійшло 2092,6 тис. грн (в 2004 році — 1900,5 тис. грн), але, щоб рекреаційні території стали більш привабливими для туристів, відпочиваючих, на їх розвиток треба більше коштів.

Сьогодні формування місцевих бюджетів здійснюється згори донизу, не враховуючи об'єктивні показники видатків місцевих бюджетів. Тому потрібна докорінна реформа механізму побудови місцевих бюджетів і їх фінансового забезпечення.

Література

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / За заг. ред. П. В. Мельника. — К.: Юрінком Інтер, 2003. — 416 с.
3. Земельний кодекс України. — Х.: Одиссей, 2003. — 111 с.
4. Про місцеве самоврядування: Закон України, прийнятий Верховною Радою України 21.05.1997 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 24. — Ст. 170.
5. Про плату за землю: Закон України, прийнятий Верховною Радою України 03.07.92 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 45. — Ст. 238.
6. Про систему оподаткування: Закон України від 25.06.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 16. — Ст. 119.
7. Про місцеві податки та збори: Декрет КМ України від 20.05.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 13. — Ст. 113.
8. Про внесення змін до переліку населених пунктів, віднесених до курортів: Постанова КМ України від 15.12.1997 р. № 1391, затв. Постановою КМ України від 28. 12. 1996 року № 1596, викладеної в повній редакції, яка діє з 01.01.98 р. // Офіційний вісник України. — 1998. — № 1.
9. Територіальна організація влади в Україні / За заг. ред. А. П. Зайця. — К.: Видав. дім «Іп Юре», 2002. — С. 11–21.